

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo:

Ljubljana, Dalmatinova ul. št. 3.

Naslov uprave: „ZARJA“
v Ljubljani.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din.

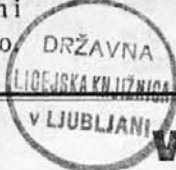
Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno.

Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

Oglasi po dogovoru.

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto dne 3. junija 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Nazaj k razredni zavesti in poštenosti!

Razredni boj je edini pravi in čisti pečat proletarskega socialističnega gibanja. V tem trdnem prepričanju se socialistični proletarijat povsod organizira in bojuje. Ta vodilna misel, prepričanje o možnosti preosnove človeške družbe v družbo s pravičnimi življenjskimi razmerami z razrednim bojem, je ona trdna vera, ki končno socialiste absolutno druži in vodi v pokretu kljub malenkostnim taktičnim ali osebnim predsodkom in razlikam v nazorih posameznih ljudi ali skupin. Dokler zmaguje v vrstah proletarijata vera prepričanja v socializem, dokler prepričanje vodi delavske množice iz boja v boj ter v nepretrganem bojevanju, toliko časa je to delavstvo močno ter zaseda pozicijo za pozicijo kot mogočen faktor. V trenutku pa, ko izgubi izpred oči to veliko vero ali zaide v malenkostne boje med seboj zaradi postranskih vprašanj ali celo v nizkotne osebnosti, obrekovanja, očitke, korupcijo, demagogijo, ki sicer trenutno dvigajo največje demagoge v nebesa, pa nastaja v vrstah razrednega proletarijata idejna in organizacijska anarhija in demoralizacija. V istem hipu, ko se pojavijo demagogi ali abnormalni elementi s takimi tendencami ter dobe vpliv, je oslABLJENA tudi organizacijska sila razredno zavodnih vrst, da si ideja dejansko tudi v takih primerih ne izgubi.

Vemo, da so taki pojavi v socialističnem pokretu le začasna pomena. Vemo, da proletarijat misli jako realno; opazi prav kmalu tendenco demoralizacije ter se vprašuje glasneje in glasneje: je li to razredni boj, vera v socializem, na katerem naj sloni zdravi delavski pokret? Proletarijat opazi, če začne izginjati izpred oči proletarskih množic ideja in vera v zmago ter se vgnezditi na njiju mesto demagogija s prozornim računanjem na nizkotne instinkte množic, ter se zaveda, da ta kužna bolezen razjeda organizem socialistične organizacije, pa se upre. Ideja tudi v takih primerih ne izgine; oslabi zunanja oblika delavske fronte in s tem vsaj deloma tudi vpliv, ki ga ima sicer strnjena organizacija na javno življenje.

Zakaj so razpustili ljubljanski občinski svet in upravni odbor Mestne hranilnice?

Brez stvarnega in zakonitega razloga je pokrajinska uprava za Slovenijo razpustila ljubljanski občinski svet in upravni odbor Mestne hranilnice, sklicujoč se samo na naročilo ministrstva za notranje zadeve in § 87 občinskega reda za mesto Ljubljano. Ta razpust z ogromno večino ljubljanskega prebivalstva izvoljenega občinskega zastopa in postavitev vladnega komisarja na mesto izvoljenega župana je drzna kršitev zakona in gaženje občinske samouprave.

Večina občinskega sveta je na zadnji občinski seji dne 23. maja t. l. v znak protesta podala protestno izjavo zoper razpust kot akt nasilja in zakonolomstva, sklenila ne vložiti priziva na vlado, do katere nima zaupanja ter pozvala vlado, naj v smislu predpisov občinskega reda tekem štirih tednov razpiše nove volitve.

Nasilni razpust občinskega sveta je le člen v verigi številnih protizakonitosti, ki jih je zagrešila naša vlada

Ves svet se nahaja v stadiju nezadovoljstva in nervoznosti, zaradi tega se prav lahko zgodi, da popolnoma nenormalna individualnost silno vpliva na okolico, ki ne pozna socializma in logike, nima zadostnega razumevanja, a ta okolica je ravnotako pripravljena poditi se za drugo novo senzačno inicijativo, če je v naravnem razvoju utemeljena ali ne.

Take anarhične razmere so zavladale tudi v delavskem pokretu v Sloveniji. Tudi tukaj se pojavlja že nekaj časa demagogija in lov na instinkte, kar velika večina socialističnega in komunističnega proletarijata odločno obsoja. Načela ne veljajo več, velja le prostaška osebna gonja in revolverski škandali, ki so često neutemeljeni. Vse to ni socializem, vse to ni razredni boj, marveč je le spekulativni lov na instinkte, ki so ga pri nas gojile meščanske stranke nad štirideset let.

Naša naloga bo, da povedemo, ali vsaj pomagamo povesti dejavsko gibanje iz tega blata, da sodelujemo pri ustvaritvi enotne fronte razrednozavednega proletarijata. Zaradit tega bo naše delo odločno na razrednem stališču, lojalno napram poštenemu sodelovanju proletarskega gibanja drugih nijans, toda bojevali se bomo z vso energijo proti nepoštenemu boju ljudi, ki hočejo zavajati delavstvo v medsebojne boje z raznimi frazami.

Naša pot je ravna. Podrejamo se Socialistični stranki Jugoslavije. V zmislu nje statuta smo tudi opravičeni izdajati list, s katerim hočemo pospeševati misljo, ki jo ima razrednozavedni proletarijat.

Ne bomo razvijali obsežnega programa, ker je podan s to izjavo. Naglašamo pa, da je potreba novega lista tudi nujna zato, ker „legitimni“ bojkotirajo v svojem časopisju delo zaupnikov proletarijata v raznih zavodih in zastopstvih, čeprav je za proletarsko javnost eminentne važnosti.

V interesu zdravega razvoja je torej, da resni sodrugi primejo zopet za delo, razširjajo „Zarjo“ ter poskrbe za poglobljene ideje, za katero se hočemo boriti neomahljivo z navdušenjem in poštenostjo.

in ki so povzročile že toliko gorja državi in ljudstvu. Demokratska vlada s svojimi eksponenti v Sloveniji, ki ne zastopajo niti 5% slovenskega naroda, se je postavila nad zakon in nad pravico ter je ostala dosledna svojemu načelu, da naj gre moč pred pravico, zadavši klofuto ogromni večini ljubljanskega prebivalstva. Ta čin je posledica absolutističnega režima, s kojega omočijo se demokratska stranka zdržuje pri vladnih jasilih in nas pravzaprav ne sme in ne more presenetiti, ker so nam že zadostno dokazali, da ne živimo v pravni državi, nego v državi, kjer vladata bajonet in batina in kjer si vladajoča klika kroji zakone po diktatu lastnih strankarskih koristi. Peščica slovenskih demokratov, čije nasilje je znak onemoglosti, naj se zaveda, da se je ljudstvo navetčalo mirno prenašati njene nasilnosti in da so njeni dnevi šteti. Položaj, kakoršen se je pri nas vstvaril, je protinaraven in zgodovina

nas uči, da se nikjer ne more govoriti o miru ter redu toliko časa, dokler se ne odstrani zlo, ki je ustanovilo nenaravno stanje. Tako zlo je pri nas demokratska stranka in dokler slovensko ljudstvo ž njo ne pomete tako korenito, da ne ostane za njo nobenega sledu več, tako dolgo se bomo morali boriti zoper izjemne zakone, nasilno interpretacijo zakonov in nemoralnost v politiki ter bomo živeli v popolni pravni nesigurnosti z vsemi škodljivimi posledicami na gospodarstvem in kulturnem polju.

Politika demokratske stranke je iztrgala našemu ljudstvu vsako vero v pravico in v objektivnost zakona, izpodkopala mu je zaupanje v državno avtoriteto ter se s tem pokazala kot velikanska škodljivka za narod in državo. V gmotnem oziru peha slovensko ljudstvo v čimdalje večje obubožanje na korist malemu številu svojih privržencev bankokratov in izvoznicarjev.

Demokratska stranka neče razumeti potreb našega naroda, vse nje delovanje je naperjeno proti praviim koristim slovenskega ljudstva. Njeni maščevalni instinkti so jo zavedli tako daleč, da je mestu Ljubljani odrekla vladno podporo, zato ker se

je pri zadnjih občinskih volitvah izrekla proti demokratski stranki.

Občinski svet je bridko čutil, da pri vladi nima one zaslonbe in podpore, ki bi mu jo bila vlada dolžna nuditi. V stanovanjskem vprašanju in v vprašanju prehrane je našla Ljubljana pri vladi samo gluha ušesa.

Vlada oz. demokratska stranka je z nevoljo opazovala, da se je novi občinski svet resno lotil dela, da je bil delazmožen in da bi bil kljub njeni nenaklonjenosti mogel pokazati precejšnje uspehe v korist ljubljanskega prebivalstva.

Gospodarski projekti večine občinskega sveta so našli odobravanje cele Ljubljane in tu bi vlada zastoj iskala „tehtnega“ razloga za razpust. Toda demokratska stranka ni mogla preboleti izgube neomejenega in nekontroliranega gospodarstva na ljubljanskem magistratu in posebno pa še v Mestni hranilnici. Zato je moralo priti do razpusta.

Kakšen je bil položaj pri Mestni hranilnici, ko je prevzel posle novi upravni odbor, kaj je ukrenil ter nameraval ukreniti v zboljšanje položaja pri zavodu, o tem bomo poročali v prihodnji številki.

Stanovanjska beda v Ljubljani.

I. o naročilu bivšega župana je izdelal mestni inž. g. Mačkovšek po poizvedbah dne 20. decembra 1921 ter na podlagi katastra, ki se je sestavil, pregledno poročilo o stanovanjskih razmerah v Ljubljani. Ker je to poročilo zanimivo in poučno, ga objavljamo v naslednjem v celoti, ter se povrnemo nanje. Poročilo pravi:

V mestnem pomeriju ljubljanskem je bilo pri popisu stanovanj dne 20. decembra 1921 naštetih 55.312 prebivalcev. Od teh jih je prebivalo v zavodih 8118 (med zavode šteje mo internate, hotele, gostilne s prenočišči, bolnice, jetnišnice, vojaštvo). Izven zavodov je 47.194 ljudi in bivališča teh je treba pregledati. Predvsem je pa treba omeniti, da stanuje mnogo ljudi, ki so sicer v Ljubljani čez dan zaposleni, izven mesta in se vozijo z železnico v službe in na delo. Ta radij sega na Gorenjskem do Kamnika in celo do Radovljice. Tudi niso tu vpoštevani vagonarji v Dravljah in Brezovici, temveč le oni, kateri stanujejo v vagonih, nahajajočih se na ljubljanskem ozemlju.

1. Od ljubljanskega prebivalstva so radi stanovanjske mizerije najbolj prizadeti vagonarji in barakarji, ki že no več let stanujejo v neprimernih prostorih.

Razven teh je treba omeniti še one, ki stanujejo po drvarnicah, pralnicah (več slučajev, kjer stanujejo veččlanske družine v pralnicah) in končno one, ki prenočujejo po delavnicah, kar je bilo v normalnih časih zabranjeno in kaznjivo.

1. V 130 vagonih stanuje 67 strank z 281 osebam.

2. V barakah in drugačnih zasilnih stanovanjih (drvarnice, pralnice, skladišča) stanuje 261 strank z 1270 osebam.

3. V 29 za prebivanje neprimernih lokalih (delavnicah) stanuje 70 oseb.

Skupno prebiva 375 strank z 1621 osebam v provizornih prostorih, ki higijensko niti najmanj ne odgovarjajo zahtevam. Da stojijo vagoni neuporabni (no številu 130 le v Ljubljani) je poglavje zase. Barake

se pa bližajo razpadu in je le čudež, da jih ni podrl že to zimo sneg.

II. Nadalje je treba omeniti stanovanja stanovanjskih hiš, ki se nahajajo v kleti, suterenu in v podstrešju. Res je, da so bila stanovanja v kleti, suterenu in podstrešju tudi preje v navadi, saj ima take nedostatke vsako večje mesto še v večji izmeri, vendar je treba reči, da ta stanovanja niso higijenska.

1. V stanovanjih v kleti in suterenu stanuje 275 strank z 1065 osebami. (L. 1910. je bilo 185 strank z 760 osebami).

2. V podstrešju stanuje 1031 strank s 3722 ljudmi.

III. Dosti je sedaj v Ljubljani tudi stanovanj, v katerih se nahajata dve družini in vporabljajo samo eno kuhinjo. V dosti slučajih sovporabljajo kuhinjo tudi podnajemniki, ki tvorijo pogosto familijo za sebe. Od sovporabe kuhinje je prizadetih 531 strank in bi bilo iz tega naslova potreba približno 270 novih stanovanj.

IV. Stanovanja so v mnogih slučajih prenatrpana. Res je, da so se posebno starejše hiše nekoliko depopulirale, a so še vedno zelo goste poseljene. Nove hiše pa imajo včasih do enkrat več prebivalstva kot leta 1910.

Da vlada velika prenatrpanost stanovanj, nam kažejo sledeči podatki:

1. Stanovanja z enim stanovanjskim glavnim prostorom (k stanovanjskim glavnim prostorom šteje mo sobe, kabinete, kuhinjo, poselsko sobo, predsobo in kopalnico) ima

182 strank, ki imajo po	3 osebe
96	4
57	5
20	6
19	7
9	8
4	9
1	10
1	11
1	13
1	14
Skupaj 1391 strank.	

2. Stanovanja z dvema gl. stanovanjski prostori ima:

422	strank, ki imajo po 5 oseb
234	" " " " 6 "
136	" " " " 7 "
66	" " " " 8 "
32	" " " " 9 "
12	" " " " 10 "
6	" " " " 11 "
1	" " " " 12 "
1	" " " " 13 "

Skupaj 910 strank.

3. Stanovanja s tremi gl. stanovanjskimi prostori ima:

142	strank, ki imajo po 7 oseb
125	" " " " 8 "
48	" " " " 9 "
20	" " " " 10 "
11	" " " " 11 "
6	" " " " 12 "
2	" " " " 14 "
1	" " " " 15 "

Skupaj 355 strank.

4. Stanovanja s štirimi gl. stanovanjskimi prostori ima:

35	strank, ki imajo po 9 oseb
17	" " " " 10 "
12	" " " " 11 "
5	" " " " 12 "
8	" " " " 13 "
2	" " " " 14 "
4	" " " " čez 15 "

Pripomniti je treba, da so to le stanovanja, ki služijo samo stanovanjskim namenom. Podobno sliko kažejo tudi stanovanja, ki služijo poleg stanovanjskim namenom tudi še kakemu poslovnemu obratu.

Opozoriti je treba še enkrat na dejstvo, da v zgornjih tabelah naznačenem številu glavnih stanovanjskih prostorov niso štete le sobe in kabineti, temveč tudi kuhinja, morebitne predsobe, poselske sobe in kopalnice.

Ako suterenskih stanovanj, stanovanj v kleti in podstrešju ter prenatrpanih stanovanj niti ne vpoštevamo je treba, da dobe stanovanja vsaj one pod I. in III. označene stranke in bi bilo torej treba:

ad I.) za barakarje, vagonarje itd.	357 stanovanj
ad III.) sovporabnike kuhinj	270 "

Skupaj . . . 627 stanovanj.

V številu 627 niso vpoštene one stranke, ki stanujejo izven mesta in se vozijo v službo in na delo v mesto, ter tudi ne vagonarji v Dravljah in Zalogu. Teh 627 novih stanovanj je potrebnih, da pridemo zopet vsaj glede zunanega lica do normalnih stanovanjskih razmer, da namreč izginejo vagoni in barake iz Ljubljane in da bo vsaka družina res neomejen gospodar svojega ognjišča.

Podatki pod točko II. nam nudijo zanimivo, pa obenem žalostno sliko. Od 8843 strank (s stanovanji, ki služijo samo za bivanje) jih stanuje 1739 (ena petina) tako prenatrpano, da bije to v obraz vsaki higijeni.

V Ljubljani je:

391 strank, ki imajo le po en prostor, pa stanuje v njih po 3—14 ljudi.
910 strank, ki imajo le po dva prostora, pa stanuje v njih po 5—13 ljudi.

355 strank, ki imajo le po tri prostore, pa stanuje v njih po 7—15 ljudi.

83 strank, ki imajo le po štiri prostore, pa stanuje v njih po 9 do čez 15 ljudi. **Skupaj 1739 strank.**

Za te stranke je nujno potrebno, da dobio večja stanovanja.

Nadalje je treba, da dobi tudi normalni prirastek mesta svojo streho. Letno naraste Ljubljana za približno 700 duš.

Tako gospod inženjer.

Če bi bilo torej fizično izvršljivo in mogoče dati vsem stanovanja potrebnim družinam primerno streho, bi bilo treba dati v sedanjem momentu okroglo 1000 rodbinskih stanovanj na razpolago. Še enkrat toliko stanovanj pa bi se moralo pripraviti, da bi dobile zdravstvenim zahtevam odgovarjajoča stanovanja one družine, ki žive danes po temnih, vlažnih in pretesnih prostorih, neprimeren za človeška bivališča, kjer se širijo med stanovalci boleznimi ter zlasti mladina zapada nemoralnosti.

Pomanjkanje stanovanj je katastrofalno ter se mu da odpomoči edino s takojšnjim zidanjem novih hiš, z združenimi močmi vseh javnih faktorjev ter imovitejših privatnikov, osobito pa z velikopotezno državno akcijo. Dokler država v olajšanje stanovanjske bede ne bo napravila drugega kot papirnate stanovanjske neredbe, se pomanjkanje stanovanj ne bo odpravilo.

Vse dosedanje stanovanjske neredbe zaslužijo najostrejšo kritiko, ker je država z njimi ustanovila privilegije zase, za svoje zavode in za svoje uradništvo, pa se prav nič ne briga, kje in kako stanuje in pride pod krov ostalo prebivalstvo, vsled česar je za neimovitega človeka in zlasti za delavca popolnoma izključeno dobiti primerno stanovanje. Odkar je država naprtila občini stanovanjski urad, je prišla občina v skrajno neprijeten položaj, da mora v smislu stanovanjskih naredb dodeljevati izpraznjena stanovanja v prvi vrsti državnim uradnikom, ki največkrat niti ne spadajo v dotično občino, ker jili država po svojih potrebah predstavlja iz enega mesta v drugo, medtem ko so občinarji potisnjeni v stran ter smejo biti upoštevani pri dodelitvi stanovanja le tedaj, če ne prosi za stanovanje noben državni uradnik.

Dolžnost države bi bila, da zida za svoje urade in za uradnike dovolj uradnih in stanovanjskih prostorov, pa da ne zaseda toliko stanovanj, kakor na primer v Ljubljani, kjer ima država s svojimi uradi zasedenih najmanj 100 družinskih stanovanj. Naravnost neodpustno je, da država kupuje stare hiše, pomeče notri stanujoče stranke na ceste ter nastani tam svoje urade.

Ako država že izdaja stanovanjske neredbe in če ima resno voljo odpraviti stanovanjsko bedo, bi se morala ozirati na vse sloje prebivalstva in če prebivalstvu neče ali ne more direktno pomagati, bi vsaj ne smela sebi v prid ustvarjati privilegijev. Najmanj, kar se more od nje zahtevati, je, da vsaj zase preskrbi potrebne prostore, ne pa da s prekrižanimi rokami gleda na naraščajočo stanovanjsko bedo.

Vsa stanovanjska beda je posledica vojne ter jo občutijo v največji

meri oni, ki so tudi v vojni največ trpeli. Na drugi strani so pa vojne razmere rodile tudi veliko število novih bogatašev, katere bi država lahko in s polnim pravom mogla prisiliti, da zidajo nove hiše. Takih določb popolnoma pogrešamo v dosedanjih stanovanjskih naredbah.

Če je torej državi resno na tem ležeče, da omili in čimprej sploh odpravi stanovanjsko bedo, bo morala v prvi vrsti sama zidati uradna poslopja za svoje urade ter stanovanjske hiše za svoje uradništvo, prisiliti bogataše k zidanju ter podpirati stavbeno podjetnost z dobavo cenene

stavnega materijala, s popusti pri prevozu ter carinskimi olajšavami. Vsekakor bo tudi treba podaljšati neredbe o davčnih oprostitvah ter jih razširiti tudi na one stavbe, ki bodo zgrajene po letu 1925.

Pomanjkanje stanovanj je tudi velikanska ovira za razvoj industrije, ker v Ljubljani ni mogoče spraviti pod streho nobenega večjega števila delavcev, dokler je mesto tako grozovito prenatrpano.

Od prevrata sem je sicer mnogo zamujenega, toda beda in potreba je velikanska.

Bolniška blagajna.

Demokratska stranka je pričela proti bolniški blagajni z napadi. — Njen eksponent Majcen je dognal, da je dobil Kocmur 50.000 K, podravnatelj dr. Žužek 25.000 K itd. — To je bilo seveda treba politično izrabiti. Ni jim šlo za to, da bi se onemogućila vbodoče vsakršna nepravilnost. Na ta način so hoteli ubiti le Kocmurja, ker je bil slučajno član občinskega sveta.

Povdarjamo: niti na misel nam ne pride, braniti Kocmurja ali kogarkoli. — Naš list bo brezpogojno zastopal stališče, da mora slediti vsakeinu grehu najstrožja kazen. In, če je Kocmur grešil, mora biti obsojen in kaznovan.

Nepravilna pa je pot, ki jo je ubral Majcen, da se kaznuje Kocmur.

Kocmur je uradnik bolniške blagajne. Za vse njeno poslovanje odgovarja načelstvo. Načelstvo bolniške blagajne vrši nad uradništvom disciplinarno oblast. — V tem načelstvu pa sedi tudi Majcen.

Njegova dolžnost je bila, da predloži načelstvu bolniške blagajne vse obtožbe proti zavodovemu uradniku. Načelstvo bi potem moralo uvesti proti Kocmurju disciplinarno preiskavo. — Nad disciplinarnim postopkom pa bi moral zopet čuvati Majcen — to je njegova in vseh ostalih dolžnost, da se preiskava vsestransko, izčrpno in objektivno izvede.

Tako bi moral delati gospod Majcen, ki zastopa v načelstvu baje uradniško stranko. On tega ni storil. Nabil je par stvari, pobasal vse sku-

paj v svojo torbo in hajdi v Celje. Od tam je streljal v načelstvo, mesto, da bi sprožil svoje topove v načelstvu. Pot v javnost bi bila upravičena šele takrat, kadar bi člani načelstva pokazali, da Kocmurjevih nepravilnosti nočejo objektivno preiskati in ga po podanih dokazih obsoditi.

V ilustracijo samo eno: niti za las se ne razlikuje način, ki ga je uporabil Majcen proti Kocmurju, od Šušteršičeve taktike in njegovih manir iz predvojnih časov. — Pregarjanja učiteljstva so najboljšje merilo, kako je delal Šušteršič takrat in kako dela Majcen danes.

Kaj ni torej v interesu vsega uradništva, državnega in javnega, da ta način ubijanja za vedno prepreči. Nam vsem so se v srce smilile preganjane učiteljske družine. Ko je moral oditi učitelj Petrič iz Rudnika v Šiško, Grmek v Krašnjo, Blagajne v Dole itd. itd.

Takrat so socialistični listi obsodili krivičnoregarjanje. Takrat so napredni listi kričali protiregarjanju. Protiregarjanju, ki ga danes povzročajo, odobravajo in blagoslovljajo.

Ker ni torej Majcen postopal pravilno, iskreno, ker mu je bil interes blagajne deveta briga, zato bi morali vsi uradniki proti njegovemu početju protestirati, demokratski uradniki pa ga spoditi iz svojih vrst.

Pri odpravljanju takih neokusnosti moramo sodelovati vsi in vedno.

Razkritja gospoda Kamenaroviča.

Po Šušteršičevi brošuri in po aferi s poročnim darilom smo dobili torej novo senzacijo: Jadranska banka — Praprotnik — dr. Žerjav — demokratski mladini. Spor je po našem mnenju v bistvu bančno-gospodarskega značaja in je Jadranska banka otvorila boj pač zaradi tega, ker misli, da ji dela sedanja centralna vlada zapreke v njenih kupčijah in ker je mnenja, da ministrstvo protežira konkurenčno bančno skupino, ki jo vodi g. Praprotnik. Od tu gotovo izvira ogorčenje g. Kamenaroviča, ker v sedanjih časih pač ni na svetu bančnega ravnatelja, ki bi pričenal tako kampanjo zgolj iz razlogov politične morale.

Res je pa ta bančni spor povzročil akutno krizo v demokratski stranki. Demokratski mladini dobivajo

težke udarce, toda Žerjav in Praprotnik se vehementno branita. Da tudi „Jutro“ ni tiho, je razumljivo, saj mu gre za življenje. Če napada Kamenaroviča, da je pred prevratom „kleve-tal“ zločinske roke Pašičeve in narodno dinastijo, moramo pač opomniti, da mu bomo ta greh radi izpregledali, ako bo s svojimi razkritji kaj pripomogel k ozdravljenju javne morale! V boj je tudi že posegel dr. Kukevec, ki spušča svoje pšice na gotovega visoko stoječega gospoda. Kdor bo dolgo živel, bo še marsikaj dočkal!

Stvar pride pred sodišče, na katero itak apelirata obe stranki. Dvomimo sicer, ali nam bo sodišče moglo prinesiti polno jasnost, zadovoljni pa bomo, ako se bo posrečilo žigosati izvestne metode in praktike, ki so se

LISTEK.

S solzami lepljene smotke.

Ana Grojzdek je delala štiriindvajset let v tobačni tovarni. Hči nezakonskih staršev je bila in jako lepa deklica v svoji mladosti. Sedaj ima že 36 let, a še vedno prekaša marsikatero mlajših tovarišic. Vedno je lepo opravljena, a ne potrato. Lepa je bila Ana Grojzdek; zaradi svoje lepote je prestala mnogo grenkih ur. Ko je bila stara komaj sedemnajst let, je podlegla svoji lepoti; dobila nezakonsko hčerko z boljšim gospodom, ki jo je pozneje zapustil.

V tobačni tovarni je bila jako pridna; ni se ozirala na tovarišice, ni občevala z njimi, le delala in delala je ter varčevala, da je preživela sebe in svojo Tončko ter jo šolala, da ne bi ji bilo treba delati v tovarni

kakor mora sama. Mislila je samo na bodočnost svoje hčerke. Le pri delu se je večkrat domislila svojega nezvestega ljubimca, Tončkinega očeta, ker je pušil vedno trabuke, ki jih je svalkala Ana Grojzdek. Delo jo je spominjalo nanj.

Ani se ni godilo dobro. Hčerko Tončko je morala dostojno oblačiti, kupovati ji knjige in druge šolske potrebščine za šolo. Komaj je zmagovala s svojo skromno plačico velike stroške. Ko je Tončka posečala že višje razrede, je morala Ana še bolj varčevati. Hodila je mimo branjevke, kjer so se tako sladko smehljala jabolka na stojnici, toda kupila jih ni, ker je računala, da porabi ta denar za zvezke. Tolažila se je vedno s tem, da bo bolje takrat, ko postane Tončka učiteljica. Ob tej tolažbi je Ana Grojzdek le še bolj pridno svalkala trabuke. Zaradi njene velike pridnosti in štedljivosti so ji nadele hudomušne tovarišice priimek „spa-

rovček“. Ana se pa za to ni menila, ker je delala in varčevala v svoji ljubezni do Tončke.

Lani ob otvoritvi ljubljanskega velikega semnja je šla tudi Tončka pogledat na sejmišče. Od zunaj pred vhodom je opazovala vrvenje ljudi na sejmišču in pred njim. Naenkrat jo nekdo rahlo potaplja po rami ter pravi:

„No, gospica, pojdite notri!“

„Ne, je predrago,“ je odgovorila Tončka rdečeličnemu gospodu tuju.

„Če dovolite, dražestna gospica, Vam pa jaz preskrbim vstopnico?“

Tončka na ponudbo ni odgovorila, svoje lepe velike oči je sramežljivo povsela, elegantno oblečeni gospod je pa stopil k blagajni ter kupil vstopnico za sto kron, stopil k Tončki, se ji spoštljivo pokloni ter izroči vstopnico. Tončka je bila prvi hip v silni zadregi, ni vedela ali naj sprejme vstopnico ali ne. Vsiljivost tuja jo je pa omamila, vzame vstopnico

ter gre na sejmišče in z njo tuji gospod, ki se je vedel silno vljudno. Tončka je zanimivo ogledovala lepe razstavljene stvari, dočim se je vljudni gospod vedel, kakor bi bil vse videl že sto in stokrat.

Obhodila sta vse sejmišče. Tuje povabi Tončko na kozarec piva. Obotavljala se je, toda prijazni gospod jo je vabil tako ljubeznivo z besedami in s svojim pogledom, da jo je popolnoma omamila ter je napravila, kar je hotel. Tudi prigrizka je naročil. Sedela sta dalje časa, gospod je bil bolj in bolj zgovoren. Naenkrat pravi, da pivo ni dobro ter ga zlije po tleh pa naroči steklenico „Jeruzalemca“ in dva kozarca.

Tončka se ne spominja, odkar je bila prvi birmi, da bi bila v družbi tako dobrega človeka, tako prijaznega kakor je ta gospod. Naročil je skatljico sardin v olju, Tončka jih še nikoli ni okusila, to pot je pa pojedla kar tri. Žejna je bila in gospod jo je

po prevratu vgnezdile v našem javnem življenju. Če bo pri tem prišel tudi ta ali oni demokratski posameznik na sramotni kamen, bo to navsezadnje celo v korist demokratskim mladim, ki končno vendarle niso sami nepošteni ljudje.

Nas socialiste ta boj v taboru kapitalizma zanima tudi še v tem pogledu, ker nam iznova izpričuje vso notranjo disharmonijo kapitalistične družbe, neugnano željo po premoči in nenasitljivo izkoriščanje vseh državnih institucij.

Barantanje za nov volilni zakon.

Zakon o volitvah v parlament je v vsaki parlamentarni državi prav posebne važnosti. Pod parlamentarno državo, v kateri pristojna odločilna oblast glede zakonodaje in izvrševanja vlade parlamentarni skupščini. Parlamentarna skupščina pa obstoja iz poslancev, ki jih izvoli ljudstvo na podstavi volilnega zakona. Poslanci pa po določbah ustave za svoje delovanje v parlamentu niso nikomur odgovorni in ne smejo sprejemati niti od svojih volilcev obveznih navodil.

Taka parlamentarna država je tudi naša država in naš parlament se imenuje narodna oziroma sedaj zakonodajna skupščina. Tudi pri nas ima zakonodajna skupščina državno oblast, ki jo izvršuje po svoji parlamentarni večini, to je radikalno-demokratični koaliciji. Ta parlamentarna večina je pa zaradi tega tudi v prvi vrsti odgovorna za vse zanikarno vladanje in gospodarstvo v državi, v podrejeni meri pa nosi odgovornost tudi opozicija, ako ne izvršuje kontrole nad vladanjem večine, ki ji pristojna v parlamentarni državi.

Naša država je torej sicer parlamentarna, demokratična je pa prav malo. Demokracija pomenja vladavo ljudstva. Pri nas pa ne vlada ljudstvo, temveč združenja poslancev ali takozvane večinske stranke po svojih parlamentarnih voditeljih, načelnikih in strankinih šefih ali kakorkoli že imenujemo one poslance, kojih imena se nepretrgoma ponavljajo v tej ali oni strankarski kombinaciji, odkar obstoja naša sedanja država. Ker pa poslanci za svoje delovanje niso odgovorni niti svojim volilcem in tudi ne kazenskemu zakonu, razven ako jih skupščina izrecno izroči roki pravice, kar se pa v zares važnih slučajih nikoli ne zgodi, ker vrana vrani oči ne izkljuje, zato je v vsaki parlamentarni državi in tako tudi pri nas prav naravno, da večina izkorišča svojo oblast v svoj lastni prid in v prid svojih ožjih strankarskih pristašev. Zgledov nam ni treba navajati. Anglija je deloma mogoče izjema. Parlamentarna država zatorej ne more postati politični ideal socializma in bo vedno ostala dekla raznih bančnih in finančnih skupin in orodje najgrjega kapitalizma.

Vendar pa tudi v parlamentarni državi v gotovih dobah zavladava za treputek demokracija, namreč ob volitvah v parlamentarno skupščino. Takrat izbira celokupno ljudstvo na podlagi splošne enake in tajne volilne pravice za prihodnjo dobo svoje poslance v parlament. Ko so pa končne volitve, je država zopet izročena na milost in nemilost parlamentu in poslanske kliče že skrbe, da ta doba prezgodaj ne poteče. In če v parlamentu nima nobena stranka sama zase večine, se kaj rada stvori iz več idejno celo nasprotnih strank družba

z več ali manj omejeno zavezo, ki si razdeli državni zelnik v neobzirno izkoriščanje, državo pa navadno pri tem vrag jemlje. Zgledi menda niso potrebni.

Pa niti ob času parlamentarnih volitev se ne more udeleževati popolna demokracija in se ne more uveljaviti prava ljudska volja. Predvsem vsled pritiska vsakočasne vlade in njenih organov, ki imajo sredstva na razpolago, da ob predpripravi za volitve in ob volitvah samih vplivajo na izid v gotovem smislu. Semkaj ne spada dejstvo, da vplivajo na izid volitev tudi razni kričarji in demagogi s svojimi gesli in frazami, ker ti se imajo zahvaliti za svoje uspehe samo ljudski neumnosti.

V prav posebni meri pa more volilni red potvarjati pravi izraz ljudske volje pri volitvah. V tem oziru je občudovanja vredna rafiniranost v izmišljanju sredstev, ki naj bi pačila ljudsko voljo v prid gotove smeri. O teh metodah je nastala že cela literatura. Govorimo o volilni geometriji, imamo lastno volilno aritmetiko, na pr. Harejev in d' Hondtov račun, raznovrstne količnike itd.

V naši državi še nimamo definitivnega volilnega zakona za narodno skupščino. Ta zakon stoji sicer že celo letošnje leto na dnevnem redu, pa se o njem niti radikalna in demokratska stranka ne moreta sporazumeti. Vsak sedanji poslanec, ki reflektira na zopetno izvolitev, bi si pač rad sestavil tak volilni red in zakročil volilni okraj tako, da bi mu bila zagotovljena zmaga. Prav zanimivo je zasledovati pogajanja o volilnem redu med radikali in demokrati. Radikali imajo svoje volilce večinoma kompaktno masirane v srbskih okrajih in se izjavljajo za to, da se strank, ki ne dosežejo v volilnem okraju količnika, sploh ne upošteva. Temu se pa protivijo demokrati — posebno tudi slovenski, ker ti zadnji sploh nimajo mnogo upanja, da bi kje v Sloveniji dosegli količnik. Pred nekaj dnevi smo celo doživeli čudo, da je volilni načrt, ki ga je sestavil demokratski minister Marinković radikalna stranka sprejela, njegova lastna stranka pa zavrgla!

Barantanje za volilni zakon nam že preseda! Naj bi posegla vmes opozicija, zlasti socialistični klub in naj bi poskusila napraviti čimprejšnji konec tej nesposodni igri. Načelo pa naj bi bilo: čimmanj kompliciran je volilni red temboljše je. Saj je preprosto tudi temeljni princip demokracije, ki zahteva, da naj vlada večina. Naj bi se nam ohranila vsaj ona mrvica neposredne demokracije, ki nam jo zagotavlja ustava, kolikor mogoče čista in nepotvorjena!

Spectator.

silih, da pije. Toda žeja je le naraščala in pila je. Pred njenimi očmi je vse plesalo in končno se ni prav zavedala, kje se nahaja.

Drugo jutro je strahoma stopala po stopnicah hotela in vsa zmedena zdirjala na cesto ter se pomešala med mimoidoče ljudi. Pri pošti pogleda na uro, bilo je že poldevetih. Kam hoče? Ubere jo proti tivolskemu drevoredu, nobenega človeka ni pogledala, zdelo se ji je kakor bi bila naga in samega sramu bi se bila najraje pogreznila v zemljo. Poleg Jakopičevega paviljona sede na klopi in tam je Tončka prvič v svojem življenju zaklela: „Prokleti verižnik!“ Ugibala je, kaj bi storila. Postajala je bolj in bolj nemirna, vstala je, krenila po drevoredu proti Šiški, a ko se je približala sejmu, krene na sejmische. Pomeša se med ljudi in tava ves dopoldan po sejmische. Naenkrat stoji pred njo zopet oni gospod.

„No, Tončka, ali se boš peljala z menoj v Zagreb, ob šestih zvečer se odpeljeva?“

Tončka ga je zaupno gledala, ni odgovorila, mislila pa si je, kaj naj stori; če gre domov, kaj naj reče mami, ko bo vpraševala, kje je hodila vso noč.

Gospod jo nežno prime za roko in jo vede do vinočnice, tam sedeta in sedela sta skoro ves popoldan. Ob petih se odpravita na kolo-dvor; Tončka je zapustila Ljubljano.

V silnih skrbih za svojo ljubo Tončko je drugi dan mati šla k policijskemu ravnateljstvu, tam je povedala, da se je izgubila nje hčerka. Policijski uradnik jo vprašuje, koliko je hčerka stara in mati odgovori, da je prav včeraj dopolnila sedemnajst let.

„No, če ima že sedemnajst let, se vendar ne more izgubiti; ni več otrok, dekle je lepo in najbrže se je kdo zaljubil vanje in ga odvedel s seboj. Poizvedovali bomo,“ je malo-

Politični boji.

Demokratska stranka je uvedla v naši politiki ostuden način političnega boja. Ker ne ve bojevati principijelnega političnega boja, zavijti svoj kol nad osebami, napolni predale z osebnimi napadi in se trka na prsi: mi edini koristimo napredni stvari. Ko se pa zavijti kol i iz nasprotne strani, takrat vzklika general: Kaj ima to opraviti s stranko. To so osebne stvari, ki ne spadajo v politiko.

Ta dvojna igra, ta dvojni način boja, je demokratsko stranko ubil. Ubil zato, ker prenese le malo demokratskih vodilnih oseb javno kritiko političnega delovanja in udeleževanja. Stvar gre tako daleč, da se celo lastni pristaši pridružujejo onim, ki napadajo politiko demokratskih voditeljev, zavedajoč se: boljše, da razkrinkamo svoje grehe sami, kot pa, da jih razkrinkajo drugi. S tem hočejo dokumentirati, da počno demokratski politiki marsikaj brez vednosti stranke, marsikaj celo tudi proti volji stranke. — Afera s svincem izpričuje to dejstvo. Afera s svincem izpričuje, da bazira demokratska politika na bankokraciji. Vsaj priznavajo vsi brez izjeme, da je bila tudi demokratska strankina blagajna deležna bančnih dobičkov. Tistih dobičkov, ki jih mi in vsi pošteni ljudje označujemo za verižništvo, nepošteno špekulacije.

Ker pa vemo, da verižniki ne dajo niti beliča iz rok, ne da bi se jim bogato obrestoval, zato je prispevala Jadranska banka v politične namene svoj skromni obolus le, ker je vedela, da bo demokratska stranka v zahvalo take kupčije trpela, če že ne podpirala.

Važno je le eno: demokratska stranka je gonila svojo lajno o koncentraciji naprednih sil. Te koncentracije pa ni priporočala bankirjem,

te koncentracije ni pridigala Praprotnikovcem. Ti so že koncentrirani, ti so že sindikalizirani. — Koncentracija je pridigala uradništvu, državnemu uslužbenstvu. Uradniki in državni uslužbenci naj bi bili hrbitišče koncentracije naprednih sil, pa naj krije bančne špekulacije, tako je pravilno kalkuliral Praprotnik in zato je prispeval v strankino blagajno. — Danes še ni prenehal veljati pregovor: Kdor več ima, več velja. — In, ker je strankini davek državnega uradnika napram Praprotnikovim prispevkom neznan, zato je veljala v demokratski stranki Praprotnikova beseda precej več, kot pa klic državnega uradnika po izboljšanju plač. —

Danes je tudi jasno, kako so kalkulirali in računali demokratski politiki. — Glasovnica državnega uradnika-proletarca velja ravno toliko, kakor glasovnica Praprotnikova in njegovih ljudi. Zato je treba dobiti s prevaro za sebe tudi številne državne uradnike in obrtnike. Ker je pa politično delovanje demokratske stranke usmerjeno le na finančno okrepitev bankokracije, zato so varani volilci-uradniki in zato so njihove plače nizke, za preživljanje nezadostne.

Razmere se bodo izčistile šele takrat, kadar bo zastopala demokratska stranka kapital, v socialistični stranki pa se grupirali vsi, ki imajo v težkem delu svoj zaslužek. Dokler pa bodo nasedali proletarci navlaki programa demokratske stranke, dokler bodo verovali, da bojuje demokratska stranka boj za delavce, uradnike in obrtnike, dotlej pa se bodo ponavljale v demokratski stranki take afere, ki so za uradnika-demokrata korupcija, za bankokrata pa „pošteno“ delo in naraven zaslužek.

Protest proti nezaslišanem nasilju.

V vseh vrstah in slojih prebivalstva ljubljanskega je razpust občinskega sveta in upravnega odbora Mestne hranilnice ljubljanske napravil utisk očitega nasilstva. Kjerkoli in s komerkoli govoriš o tem, vsakdo odkrito priznava, da gre tu za interese bankokratov in proti prebivalstvu Ljubljane. Razuščeni občinski svet je že napravil nekaj koristnih sklepov, marsikaj odredil v interesu mestnih uslužbencev, v stanovanjskem vprašanju, ter hotel poskrbeti tudi za to, da se odpro z gospodarstvom občini novi viri dohodkov. Denar Mestne hranilnice ljubljanske, s katerim sedaj delajo tuje banke, je nameravala občina fruktificirati v svojem področju, kar bi bilo eminentne važnosti za občinsko gospodarstvo. Z razpustom so zaenkrat prečrtani ti načrti. Ljubljanska krajevna organizacija je imela v pondeljek sestanek, na katerem se je razpravljalo tudi o delovanju delegatov krajevne organizacije v občinskem svetu. Kakor sploh ljubljansko prebivalstvo, tako je tudi krajevna organizacija izrekla svoj najodločnejši protest proti koraku demokratskoradikalne koalicije, ki dokumentira ne le mnenje krajev-

ne organizacije, marveč javno mnenje v Ljubljani sploh.

Sestanek je izrekel tudi zaupanje klubu bivših občinskih svetnikov in bivšemu županu ter naglasil potrebo izdaje socialističnega tednika.

Resolucija se glasi:

„Sestanek krajevne politične organizacije SSJ v Ljubljani:

I. protestira zoper neopravičeni, nezakoniti in nasilni razpust ljubljanskega občinskega sveta in upravnega odbora ljubljanske mestne hranilnice.

II. Izreka županu in ostalim članom socialističnega kluba občinskih svetovalcev zaupnico.

III. Priznava neomahljivo program in statut SSJ in smatra svojo organizacijo za del politične organizacije SSJ. — Izjavlja prepričanje, da se bodo organizacijske diference, ki ne temelje na programatičnem nasprotstvu, s posredovanjem centralnega vodstva stranke dale izravnati.

IV. Smatra izdajo tedenskega lista, stoječega na programu SSJ, v svrhu socialistične propagande za potrebno in ga bo krajevna politična organizacija podpirala, pridržujoč si nad njim kontrolo.“

marno dostavil, „in če kaj izvemo, Vas že obvestimo.“

Žalostnega srca je Tončkina mati odšla iz policijskega poslopja ter drugi dan zopet v tovarno na delo. Že takoj ob pričetku dela pa ji je tovarišica rekla:

„Ah, danes pa tobak tako suh, da bom zopet težko delale; smotke se ne bodo hotele sprejemati.“

Ana ji ni ničesar odgovorila. Celu uro je molčala, končno pa pravi tovarišici:

„Vsaj se lepo dela, smotke se rade sprejemajo.“ Uboga mati pri tem ni opazila, da so ji ves čas kapale debele solze na tobačno listje, ter da so bile trabuke s solzami lep-ljene.

Po treh mesecih dobi Ana Grojzdek vabilo k policijskemu ravnateljstvu, v katerem jo pozivajo, da se zgleda jutri ob devetih dopoldne na policiji št. 8.

Ko drugi dan Ana stopi v sobo višjega policijskega uradnika, ji ta sporoči, da se nahajanjena hčerka v Zagrebu v bolnici s to in to nalezljivo boleznijo.

Mati se je poročila silno prestrašila, zjokala se je kakor otrok ter komaj izustila besede:

„Hvala, peljem se takoj v Zagreb.“

Ko se je drugi dan Ana Grojzdek v Zagrebu bližala bolnici „Milosrdnih sestara“, je srečala iz bolnice prihajajočega zdravnika v pogovoru z gospodom, ki je našel trabuko ter se jezil, prav ko je hitela uboga Ana mimo nje: „pljunil ter pripomnil: „Te smotke imajo tako slan okus kakor bi bile ležale v soli.“

Ana je slišala te besede ter si mislila: „Gotovo je tale doktor tisti, ki je trgal gnilo meso Tončki iz njenega telesa.“

POLITIČNI PREGLED.

Kvorum. Kvorum se imenuje dolžba, da je potrebna za sklepčnost sej zakonodajne skupščine, navzočnost 144 poslancev. Samoumevna je dolžnost večine, da skrbi za potrebni kvorum in za redno poslovanje skupščine. Radikalno-demokratska večina pa te dolžnosti ne izpolnjuje ter se zanaša na opozicijske stranke, da bodo te skrbele za sklepčnost sej. Na 71. seji skupščine pa je dala opozicija, obstoječa iz socialistov, zemljoradnikov in jugoslovanskega kluba večini prav zasluženo lekcijo. Odšla je korporativno iz zbornice in je s tem povzročila nesklepčnost seje ter je tako ad oculos dokazala, kako malo se briga večina za svoje dolžnosti. Odhod je utemeljil v imenu opozicije sodrug Etbin Kristan med burnim odobravanjem opozicije.

Strah pred volitvami. Takole vsak mesec enkrat zapoje veliki vladni boben o bližnjih volitvah. Pa jih le ni.

Svinčena afera je zbudila, ko je objavil „Slov. Narod“ poročilo ravnatelja Jadranske banke g. Kamenaroviča o njej, precej zanimanja. Zajec tiči gotovo za to stvarjo, toda vara se, kdor misli, da postane ta zadeva politična senzacija. Iz dosedanjega pisarjenja o tej stvari in nervoznega vozarenja z avtomobili, je posneti, da smatrajo interesi stvari sicer za važno, upajo pa, da se jim posreči „postaviti jo v lepšo luč.“ Poročevalec Jadranske banke trdi, da so eg. Praprotnik, A. Kristan, dr. Žerjav in drugi napravili lepo kupčijo s svinčencem v škodo Jadranske banke in vseučilišnega fonda. Če bi to bila resnica, potem bi javnost zahtevala po pravici obsodbo teh ljudi. Pozabiti pa tudi ne smemo, da se je označena kupčija delala vsaj deloma za časa Brejčevega pokrajinskega predsedništva. Veliko vprašanje je, jeli kdo med obdolženci krivec ali ne in kdo. Če je kdo med obdolženci krivec, naj se ga prime za ušesa, nasprotno pa, če je kdo med njimi čistih rok, mora pa javnost tudi zahtevati, da se opere očitka. Značilno je, da je skoro ugotovljeno, da so za demokratsko politično stranko prejemale posamezniki iz tistih dobičkov denar, torej ne stranka. Kdo so bili tisti posamezniki, pa iz dosedanjih izjav in polemik ni razvidno. Iz vse zadeve lahko sklepamo le eno: tu si stojita nasproti dve bankratski skupini, ki si nista v boju zaradi političnega idealizma, marveč zgolj iz trgovskospekulativnih namenov. Svinčeva afera zaradi tega ne more postati politična senzacija, ker izvira iz zgolj sebične npravi organiziranega kapitala ter bo končala s kompromisom, ki se bo sklenil izven politične arene. Res je pa, da je znala bankokracija tudi pri nas spraviti marsikaj v politiki v svojo službo z raznimi osebnimi ali gospodarskimi zvezami ter da je to ljubavno razmerje mnogo krivo današnjega režima in današnjih razmer.

Novi avstrijski vlada. Novi kabinet je sestavljen tako-le: Zvezni kancelar dr. Ignac Seipel (kršč. soc.), podkancelar in minister notranjih zadev dr. Feliks Frank (velenemec), zunanji minister dr. Alfred Grünberger (uradnik), finančni minister Avgust Segur (kršč. soc.), minister trgovine, obrti in industrije Emil Kraft

(velenemec), minister vojne Karel Vaugolin (kršč. soc.), minister poljedelstva in gozdarstva Rudolf Buckinger (kršč. soc.), pravosodje dr. Leopold Waber (kršč. soc.), promet dr. Fran Odehnal (kršč. soc.), prosveta dr. Schneider (kršč. soc.).

Volitve v parlament imajo na Madžarskem. Pri teh volitvah dobe tudi socialni demokrati precejšnje število poslancev.

Genovska konferenca je minila. Senzacija za senzacijo je prihajala med konferenco iz Genove: pobratimija izhoda in zahoda, kraljevski obed, medsebojni očitki, vpliv Čičeriny in Lloyd Georgejev, izolacija Francije, sestanek Čičerina z D'Annunziem, obisk Čičerinov v Vatikanu, zveza med Nemčijo in Rusijo itd. Potoki, reke besed, a bistvo ostane le eno: izhodni in zahodni kapital sta iskala stikov. Izhodni, sedaj še deloma državni, in zahodni zasebni kapital čutita nujno potrebo sodelovanja. Na konferenci sicer ni bilo očitih pogodb, ki bi ustvarjale podlago za strogo sodelovanje; zjasnili so se pa pojmi, zblížali so se interesi. Nedvomno je, da je konferenca mejnik dobe, ko se prične srednja Evropa odvracati od zapada gospodarsko in politično, ker jo težki mirovni pogoji silijo k temu. To je glavni notranji preokret evropske politične psihe.

Spor v češkoslovaški socialni demokraciji. Na Češkem imajo v stranki že leta in leta več struj kakor v Italiji. Sedaj se je levo krilo ločilo iz stranke ter se priključilo dunajski delovni zvezi. V tem vidimo zopet korak, ki pripravlja pot novi internacionali oziroma sporazumu, kljub temu, da je bila v Berlinu konferenca za zblížanje med drugo in tretjo internacionalo brez uspeha. Povojne razmere zahtevajo pač treznega in vztrajnega dela tudi pri delu za koncentracijo razrednozavednega proletarijata.

Amerika se ne udeleži haške konference. Genovska konferenca se nadaljuje v Haagu. Amerika se tudi te konference ne udeleži, najbrže, ker bi sama rada okupirala Azijo in izhodno Evropo s svojim vplivom ter na lep način izolirala veliki kapital ostale velike antante. Boji se „španovije“.

Belgijski socialist Vandervelde je šel v Moskvo zagovarjat socialne revolucionarje, ki jih sedanja ruska vlada silno preganja, ker jih smatra kot iniciatorje revizionizma boljševiskega sistema. V Moskvi ga pa niso nič kaj prijazno sprejeli. Vandervelde je med skrajnimi desničarskimi socialisti.

Vsi javni shodi in izprehodi prepovedani v Italiji. V Italiji je zavladala silna napetost med fašisti in socialisti. Vlada je zaradi tega odredila prepoved shodov in izprehodov. Ministrski predsednik Facta pravi, da so shodi povod za številne spopade. Italijanska vlada se torej že kesaja, ker je negovala obrambo pod imenom fašistovstva.

Zemljoradniški kongres v Bolgariji, ki je te dni zboroval, se je izrekel za Jugoslovansko zedinjenje. Zdi se nam le, da je bil kongres preveč prepojen s stanovsko samozavestjo. Znamenit pa je bil v tem pogledu, da se zemljoradniki zavedajo svoje moči.

DNEVNE VESTI.

Današnja številka „Zarje“ je nekoliko zakesnila. V bodoče bo izhajala redno vsak petek, eventualno, če je v petek praznik, prejšnji dan. — Današnje številko smo posvetili večinoma nasilju nad ljubljanskim občinskim svetom. V bodoče pa se bomo ozirali na Slovenijo sploh ter vabimo prijatelje razrednega boja k sodelovanju.

Prvo številko „Zarje“ pošiljamo vsem sodrugom in sodružicam, o katerih pričakujemo, da bodo list naročili in ga razširjali. Kdor pa lista ne namerava naročiti, naj ga vrne upravi.

Po pošteni poti bo hodila naša „Zarja“. Tega se naj zavedajo vsi

oni, ki bi hoteli kakorkoli škodovati ugledu „Zarje“. Naš list je postal nujna potreba v delavskem pokretu, ker se je tako silno ugnedil malomeščanski in trivijalni način boja v delavskem pokretu. Kdor ima načela pred seboj, kdor veruje iz prepričanja v socializem, temu ni treba sezati po sredstvih, ki se jih navadno poslužuje publika, ki ne razloči programa od oseb in osebnosti. Le mali duhovi se valjajo po blatu in kradejo pošteno ime svojemu bližnjiku. To načelo bo veljalo neomajno za naš list. Če bo treba osebne polemike, bomo otvorili posebno rubriko, v kateri bomo prav pošteno karakterizirali vse ono, kar potrebuje karakterizacije.

Poduradniki in sluge bi lahko dobivali zvišane plače iz dobička, o katerem se sedaj pripravljajo. Pogodbo glede nakupa svinca pa je podpiral dr. Žerjav, ki je danes minister za socialno politiko, ki naj skrbi za najrevnejše in najbednejše.

Svinec ugodno vpliva na tečaj naše krone v Curihu. V Curihu se je dvignila naša jugoslovanska krona. Ljudje so spoznali, da more napraviti oni, ki ima dosti naših kron v žepu, dober dobiček.

Iščejo se kompanjoni za snujoče se veliko industrijsko podjetje v Ljubljani. Podjetje se bo pečalo z izdelovanjem palic, ceipnov in batin. Kapital nepotreben. Ponudbe z referencami na naslov „Odžagane veje“, deln. družba, Ljubljana.

Davčno oblast opozarjamo, da obstoji v Ljubljani podjetje za fabriciranje vlog, pritožb, resolucij, denuncijacij itd., ki prejkotne ni priglašeno in ne plača nobenega davka. Ugoden veter je pripihal na našo uredniško mizo eno takih denuncijacij. Dali smo napraviti fotografski posnetek, ker je fabrikant dal rokopolis pretipkati na

Socialni vestnik.

Delavska zbornica za Slovenijo ima silno velike ovire pri svojem pripravljalnem delu. Zakon pravi, da pokriva stroške provizorične Delavske zbornice vlada. Vlada pa ne da denarja. Izvršile so se že vse priprave za volitve, ki se takoj izvrše, čim se Delavski zbornici posreči dobiti potrebna sredstva. Mučen vtisk napravljaja na človeka početje vlade, ki ustanovi Delavske zbornice, pa jim pri tem jemlje vsako možnost, da si preskrbi potrebna sredstva, sama pa tudi nič ne da. Foparija ni to, ne vemo pa, kako bi imenovali tako ravnanje.

Novi zakon za zavarovanje delavcev bo menda vendar stopil 1. julija v veljavo. Po tem zakonu se osredotoči vse socialno zavarovanje v en državni zavod. Silni boji so se vršili še te dni za zakon in proti zakonu. Proti zakonu se bojujejo zlasti obrtne zadruge, industriji in nekateri poslanci, ki se boje za svoje mandate. Novi zakon ima zlasti to prednost, da razširja zavarovalno dolžnost ter dopušča nadaljno izgradbo socialnega zavarovanja (za bolezni, nezgode, onemoglost in starost). V gmotnem oziru se zviša zavarovalni minimum, prispevek in dajatve pa bodo sorazmerno nekoliko manjše kakor po sedanjem zakonu in pravilih. Vobče je zakon napreden.

Iz stranke.

Izredni sestanek ljubljanske krajevne organizacije se je vršil v ponedeljek dne 29. maja v mestni dvorani, na katerem je podal s. dr. Jelenc poročilo o delovanju krajevne organizacije ter predsednik bivšega socialističnega kluba o delovanju sodruga dr. Periča kot župana in kluba v občinskem svetu. Sestanek se je odločno izjavil za izdajo novega lista tednika „Zarje“, ter se smatra za del stranke SSJ ter pritrdil, da novi odbor izvrši dolžnosti, ki jih ima organizacija napram stranki. Soglasno so bile sprejete zgoraj navedene resolucije. — V krajevni odbor so bili izvoljeni ss. dr. Jelenc, Kordelič, Gogala, Kralj, Slovša; v kontrolo Mihevc, Mlinar Skorpik. Sklene se, da se priredi v najkrajšem roku sestanek, na katerem se bo razpravljalo o taktiki pri bodočih občinskih volitvah.

Kultura.

Friderik Engels-M. Žagar: Razvoj socializma od utopije do znanosti. Založila Ljudska tiskarna v Mariboru. — Pravkar je izšla knjižica pod gorenjim naslovom, izvrsten prevod znanega znanstvenega dela Friderika Engelsa. Delo se smatra kot najboljši uvod v znanstveno umevanje socializma in v socialistično pojmovanje sploh. Delo toplo priporočamo vsakomur, kdor hoče razvoj socializma

stroj. Če bo potrebno, priobčimo faksimile.

Glad. Na Ruskem stradajo še vedno milijoni prebivalstva. Prav enaka katastrofa je zadela tudi Kitajsko. V obeh teh dveh državah je že pred vojno večkrat razsajala lakota. Sedaj po vojni so prometne razmere v teh državah še slabše nego so bile pred vojno, zaradi tega ni čudno, če se je v sedanjih povojnih razmerah ta grozovita šiba ponovila še v hujših oblikah kakor v prejšnjih letih.

Centralna vnovčevalnica za živo in zaklano živino v Ljubljani bo prodajala na „Prosti stojnici“ od petka 2. junija t. l. dalje, dokler bo kaj zaloge od 3. ure popoldne prekajeno meso — reberca —. Cena za 1 kilogram K 60.

Sladkor. Mestna aprovizacija prodaja v svoji prodajalni na Poljanski cesti števil. 15 kristalni sladkor. Stranke ga dobijo do 5kg po K 56 za kilogram.

Železniške tarife se zvišajo. Vozne tarife vedno zvišujejo, železničarji in njih rodbina pa huje in huje stradajo. Ej, to so razmere.

v resnici pravilno poznati in razumevati. Cena 5 Din brez poštneine. Naročila sprejema uprava „Napreja“ v Ljubljani, oziroma Ljudska tiskarna v Mariboru.

Japonski književni trg. L. 1920 je bilo na Japonskem izdanih 36.179 novih knjig. Od teh odpade na umetnost in literaturo 9225, na socialne znanosti 9184, na industrijska dela 6561, na vzgojne spise 4492, na versko literaturo 2742, na prirodnoznanstvo 1662, na zdravstvo 1243, na vojno literaturo 603 in na filozofijo 467; prevodov je bilo izdanih samo 148!

Vestnik „Svobode“.

Osrednja knjižnica „Svobode“ je odprta vsako sredo od pol 18. do 20. in vsako soboto od 17. do 20. Nahaja se v Židovski ulici 1, I. nadstr. (nad drogerijo A. Kanc).

Gospodarstvo.

Naša trgovina s Švico. V letu 1920. smo izvozili v Švico blaga za 25 milijonov švicarskih frankov, leta 1921. pa blaga za 47 milijonov švicarskih frankov. Uvozili smo pa iz Švice l. 1920. blaga za 8 milijonov švicarskih frankov, leta 1921. pa za 5.5 milijonov švicarskih frankov.

Trgovina med Češkoslovaško in Švico. L. 1921. je uvozila Švica iz Češkoslovaške blaga za 89.156.000 švicarskih frankov (med tem sladkorja za 64 milijonov frankov). Izvozila pa je v Češkoslovaško blizu za 21 milijonov 692.000 švicarskih frankov.

Pogajanja za ameriško posojilo.

Ponedeljek: Ministrski svet je sklenil sprejeti Blerovo ponudbo, ki je zelo ugodna.

Torek: Došla je nova ponudba polkovnika Holgetaena. Ministrski svet jo je vzel v pretres.

Sreda: Sprejetje Blerove ponudbe je več kot gotovo. Minister Kdomanjund se je že podal v lidže, da jo predloži Pašiču v podpis.

Četrtek: Ministrski svet je razpravljajal o proviziji, pa se še ni moglo doseči popolno soglasje.

Petek: Major Krac je stavil novo zelo ugodno ponudbo. Blerova ponudba je definitivno propadla.

Sobota: Ministrski svet se je odločil primerjati vse predložene ponudbe in je izrecno sklenil, da bo sprejel — najugodnejšo.

Nedelja: Ministrski svet je odložil posvetovanje o vnanjem posojilu za en teden.

Širite in naročajte tednik „ZARJA“!

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij Zarje. — Tiska tiskarna J. Blasnikova nasl. v Ljubljani.